

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมั้นและความคิดที่จะทำหมั้นของสตรีที่สมรสแล้วในเขตย่านเมืองกรุงเทพฯ

นางสาว โค้วรัต ผ่องแสงรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-567-086-3

013.707

17.504.006

FACTORS AFFECTING STERILIZATION AND INTENTION TO UTILIZE STERILIZATION
AMONG MARRIED WOMEN IN BANGKOK SUBURBAN

MISS SOPIT PONGSAREE

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

ISBN 974-567-086-3

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมัน

อายุของสตรีและสามี รายได้ของครอบครัว คำสั่งนายของสามี มีผลในทางบวกต่อการทำหมัน และเป็นไปตามสัมมุติฐานที่วางไว้

ระดับการศึกษา อาชีพของสามี และสตรี สถานภาพการทำงานของสตรีและสามี การทำงานก่อนแต่งงานและหลังแต่งงานของสตรี รายได้ของสตรี ทัศนคติของสามีต่อการทำแท้ง และการลดอัตราภาชีให้กับคนโสด จำนวนบุตรที่ต้องการและการปรึกษาหารือเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการ มีผลต่อการทำหมันแต่ไม่เข้าไปในทิศทางที่ได้ตั้งสัมมุติฐานไว้

เมื่อนำจำนวนบุตรที่มีชีวิตเข้ามาร่วมพิจารณาด้วยโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือสตรีกลุ่มที่มีบุตร 0-2 คน และ 3 คนขึ้นไป ปรากฏว่า อายุของสตรีและสามี คำสั่งนายของสามี อาชีพของสามีและสตรี สถานภาพการทำงานของสตรีและสามี การทำงานก่อนแต่งงานและหลังแต่งงานของสตรี รายได้ของครอบครัว รายได้ของสตรี ทัศนคติของสามีกับการทำแท้ง มีผลต่อการทำหมันในลักษณะเดิม

สำหรับตัวแปรอื่น เช่น การศึกษาของสามี ทัศนคติของสามีกับการทำแท้งฯ จำนวนบุตรที่ต้องการ การปรึกษาหารือกับสามีในเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการ เมื่อควบคุมด้วยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ ปรากฏว่าตัวแปรอิสระเหล่านี้มีผลต่อการทำหมันแตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์เดิม เช่น ร้อยละของการทำหมันของสตรีและสามีที่เคยปรึกษาและไม่เคยปรึกษาหารือในเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการเท่ากับร้อยละ 33.2 และ 33.3 ตามลำดับ แต่ในบรรดาสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 3 คนขึ้นไป ร้อยละนี้เท่ากับ 56.3 และ 43.8 ซึ่งแตกต่างกันถึง 12.5 เป็นต้น

ความคิดที่จะทำหมัน

ระดับการศึกษาของสามี คำสั่งนายของสามี รายได้ของครอบครัว รายได้ของสตรี มีผลในทางบวกต่อความคิดที่จะทำหมัน และอายุของสตรีและสามี จำนวนบุตรที่ต้องการมีผลในทางลบต่อความคิดที่จะทำหมัน

สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อาชีพของสตรีและสามี สถานภาพการทำงานของสตรีและสามี การทำงานก่อนและหลังการแต่งงานของสตรี ทัศนคติของสามีต่อการทำแท้ง การปรึกษาหารือเรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีและสามี ตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อความคิดที่จะทำหมัน และเป็นไปตามสัมมุติฐาน สำหรับทัศนคติของสามีต่อการลดอัตราภาชีให้แก่คนโสด ซึ่งมีผลต่อความคิดที่จะทำหมันแต่ไม่เข้าไปตามสัมมุติฐาน

สำหรับระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัวมีผลต่อความคิดที่จะทำหมันแตกต่างไปจากเดิมเมื่อคุมด้วยอายุ

สำหรับการวิเคราะห์ที่มีตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวในขณะเดียวกัน (Multivariate analysis) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลหรือมีผลต่อการทำหมัน และความคิดที่จะทำหมันการศึกษาในลุ่มนี้ได้คัดเลือกตัวแปรอิสระมา 8 ตัวจากตัวแปรอิสระทั้งหมด 15 ตัว ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

- ในการวิเคราะห์เรื่องการทำหมันตัวแปรที่ถูกเลือกมามี 8 ตัวแปรได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ รายได้ของครอบครัว การทำงานก่อนแต่งงานของสตรี อายุของสตรี จำนวนบุตรที่ต้องการ อาชีพของสามี คำสั่งนายของสามี และระดับการศึกษาของสามี พบว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มีอิทธิพลต่อการทำหมันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ คำสั่งนายของสามีและรายได้ของครอบครัว ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าไม่ค่อยมีบทบาทต่อการทำหมันมากนัก

- ในการวิเคราะห์เรื่องความคิดที่จะทำหมัน ตัวแปรที่ถูกเลือกมา 8 ตัวแปรเช่นกัน พบว่า อายุของสตรีมีผลต่อความคิดที่จะทำหมันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ คำสั่งนายของสามีและระดับการศึกษาของสามี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่ค่อยมีบทบาทต่อความคิดที่จะทำหมันมากนัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Factors Affecting Sterilization and Intention to Utilize Sterilization Among Married Women in Bangkok Suburban

Name Miss Sopit Pongsaree

Thesis Advisors Associate Professor Pichit Pitaktepsombati, Ph.D.
K'ua Wongboonsin, Ph.D.

Department Sociology and Antropology

Academic Year 1986

ABSTRACT

The purpose of this study is to assess the effect of socio-economic and demographic variables on sterilization and intention to utilize sterilization in the future among currently married Thai women aged 15-49 years who reside in suburban area of Bangkok Metropolis, namely, Bangkhen, Bangkapi and Minburi. This study uses data from the project entitled "The Study on Population Characteristics and Land Use in the Suburban Area of Bangkok Metropolis," which was a survey of 842 households and carried out by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University in 1983.

In this study, 503 applicable women were included in the analysis of factors affecting sterilization and 335 applicable women were included in the analysis concerning the intention to utilize sterilization.

Having sterilization, and the intention to utilize in the factors are the two dependent variables with fifteen independent variables include: Sterilization and Intention, couple's age, husband's education, husband's religion, couple's occupation, occupation after marriage,

working experience, working status, women's income, family's income, husband's attitude toward abortion under certain conditions, husband's attitude toward tax reduction for bachelor, desired number of children, couple's consultation about desired number of children.

There are two types of analysis utilized in this study: the contingency analysis and the multivariate analysis. Results from the contingency analysis are as followed:

On Sterilization

As hypothesized, couple's age, family's husband's religion have positive effects on sterilization. Also, husband's education, occupation after marriage, working status, income, working experience, husband's attitude toward abortion under certain conditions, husband's attitude toward tax reduction for bachelor, desired number of children have some effect or cause some differences in sterilization but not in the direction hypothesized. However, women's working experience before marriage and at the current, husband's attitude toward abortion under certain conditions, husband's attitude toward tax reduction for bachelor have very minimal or no effect on sterilization.

When controlled by number of living children (0-2, 3 and over), the relationships between couple's age, husband's religion, couple's occupation, couple's status of work, family's income, women's income, husband's attitude toward abortion, and sterilization still remain. However, some variables such as husband's education has different effect on sterilization among women with 0-2 living children.

On Intention to Utilize Sterilization in the Future

It is found that husband's education and religion, family's and women's income have positive effects on the intention. On the contrary, couple's age, desired number of children have negative effect on the intention. Other variables, couple's working status, working experience before and after marriage, husband's attitude toward abortion, couple's consultation about desired number of children also have some effects on the intention but not in the direction hypothesized.

When controlled by number of living children, it is also found that most of the original relationships still remain, in another words, the partial relationships are similar to the original relationships. For example, couple's age still has negative effect on the intention among women with 0-2, 3 and more children. However, the partial relationships between husband's education, family's income and the intention are different from the original relationships.

Eight variables were selected to be included in the multiple regression analysis in order to determine which factors are more important. These are: number of living children, family's income, husband's occupation, women's age, desired number of children, husband's religion husband's education. It is found that number of living children, husband's religion, and family's income have significant effects on utilize sterilization. In addition, women's age, husband's religion, and husband's education in that order, all have effects on the intention to sterilized.

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้รับความสำเร็จด้วยความกรุณาจากหลาย ๆ ท่าน ผู้เขียน
ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ ที่ได้อนุญาตให้ใช้ข้อมูลจากโครง-
การวิจัย สภานะทางประชากร และการใช้พื้นที่ในเขตย่านเมือง และเป็นผู้เสนอแนะ ตลอดจน
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ธีรศักดิ์ บุญสิน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการ
ประมวลผลทางคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรเวทย์
ประมวญรัฐกร ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์สุนันทา
สุวรรณโณดม ในฐานะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

และท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณรุ่นพี่ และเพื่อนที่ให้กำลังใจตลอดมา และขอกราบ
ขอบพระคุณ คุณพ่อที่คอยให้กำลังใจ และเป็นห่วงตลอดมา

โคกวิฑ ผ่อง เสงี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัยและข้อมูลพื้นฐานทางประชากร	22
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมั้นและความคิดที่จะทำหมั้น	32
4. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและผู้เสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	96
ประวัติผู้เขียน	102

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามลักษณะทางสังคม	24
2.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามอาชีพของสามีและ อาชีพสตรี.....	25
3.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามรายได้ของครอบครัว รายได้ของสตรี.....	26
4.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามสถานภาพการทำงาน ของสตรีและสามี.....	27
5.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามลักษณะทางประชากร	28
6.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามี ค่าแนกตามการทำงานของสตรี	30
7.	อัตราส่วนร้อยละของสตรีและสามีค่าแนกตามการทำหมั้น ความคิดที่ จะทำหมั้น.....	31
8.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามอายุของสามีสตรีและจำนวนบุตร ที่มีชีวิตอยู่.....	35
9.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามอายุของสตรีและสามี.....	37
10.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามระดับการศึกษา ค่าสน่า และ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	39
11.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามอาชีพของสามี อาชีพสตรี และ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	42
12.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามสถานภาพการทำงานของสามี และสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	44
13.	ร้อยละของการทำหมั้นค่าแนกตามการทำงานของสตรีที่ได้รับค่าจ้าง เป็นเงินเดือน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	46

14.	ร้อยละของการทำหมันจำแนกตามรายได้ของครอบครัว รายได้ของ สตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	48
15.	ร้อยละของการทำหมัน จำแนกตามทัศนคติของสามีกับการทำแท้ง การลดอัตราภาวะคนโสด และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	50
16.	ร้อยละของการทำหมัน จำแนกตามจำนวนบุตรที่ต้องการและการ ปรึกษาหารือ เรื่องจำนวนบุตรที่ต้องการและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	52
17.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามอายุของสามี อายุสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	55
18.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามอายุของสตรี และสามี	57
19.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามระดับการศึกษา คำสั่ง ของสามี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	59
20.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามอาชีพของสามี อาชีพของ สตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	62
21.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามสถานภาพการทำงานของ สามี ของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	64
22.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามการทำงานของสตรีที่ได้ รับค่าจ้างเป็นเงินเดือนและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	66
23.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว รายได้ของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	69
24.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมันจำแนกตามทัศนคติของสามีกับการทำ แท้ง ทัศนคติของสามีกับการลดอัตราภาวะคนโสดและจำนวนบุตรที่มี ชีวิตอยู่.....	71
25.	ร้อยละของความคิดที่จะทำหมัน จำแนกตามจำนวนบุตรที่ต้องการ และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่.....	73
26.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของการทำหมัน ตามตัวแปรอิสระ	76

27.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของการทำหมันตามตัวแปรอิสระและจำนวนบุตรที่มีชีวิต 0-2 คน.....	78
28.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของการทำหมันตามตัวแปรอิสระและจำนวนบุตรที่มีชีวิต 3 คนขึ้นไป.....	
	เปรียบเทียบตารางที่ 27 และตารางที่ 28.....	80
29.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของความคิดที่จะทำหมันตามตัวแปรอิสระ.....	83
30.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของความคิดที่จะทำหมันตามตัวแปรอิสระและจำนวนบุตรที่มีชีวิต 0-2 คนขึ้นไป.....	85
31.	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของความคิดที่จะทำหมันตามตัวแปรอิสระและจำนวนบุตรที่มีชีวิต 3 คนขึ้นไป.....	
	เปรียบเทียบตารางที่ 31 และตารางที่ 32.....	87
32.	ตารางสรุปความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำหมัน.....	94
33.	ตารางสรุปความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความคิดที่จะทำหมัน.....	95
34.	รายละเอียดของการคัดกลุ่มตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ พหุถดถอย.....	105